

KRJELA 9

Klub mladých autorov pri Knížnici G. F.-Belopotockého v Liptovskom
Mikuláši

Juraj Holdoš

bdieš v závislosti
od prvkov
(nohavíc, kvetov a iných...)
vertikál
horizontu
opíjaš sa ohňom
posledným v tomto dreve
a možno posledným v nás
bez dychu
bez iskry
oblizuješ ma (sa) necudne
v ročnom období
tak vzdialenom
voľnosti

sklo je zima
ale za ním sú moria
tekutiny volajúcej
áno, chcem
ďakujem, dám si
a ešte aj ty
prudko horľavá
bez spodného prádla
prisvedčili (sme sa)
pritiahli (sme sa)
intenzita osvetu
sa rovná polomeru

dráhy kyvadla
bez závažia
čiže biča
plieskajúceho slová

možno som to
nikdy neve(i)del

nesmierna plytkosť morí
prosies požičaných vetrov
trás do (ne)konečna a späť
a pritom
prvý krát sám v sebe
na tomto zelenom ľade
krehkosti noci očí
2.2.2002 odvtedy
ti celý patrím
„pričom chartes prisvedčí“

Michal Kubáň

Vznik Liptova a sveta

(pokračovanie)

20.

Prvé nebeské teleso, ktoré Svarog vo svojej vyhni ukoval, bolo z cínu. Bolo stokrát väčšie ako dnešné svetlá a bolo omnoho bližšie k zemi. Vyšší ľudia ho mohli ohmatať zdvihnutou dlaňou. Čo ohmatať, na veľký cínový tanier sa pri dobrom odrazení dalo aj preskočiť. Veď tí starší o ňom aj vravievali, že práve z neho prví ľudia na zem zoskočili, čo im však hneď nemusíme veriť, pretože iní, a tiež veľa pamätajúci, zase rozprávajú, že prví ľudia vyliezli zo zeme alebo vyplávali z vody.

Cín, ktorý Svarog použil, bol z bronzovej kolísky, do ktorej sa vo Svaríne, jeden za druhým, rodili bohovia, a v ktorej svoj kojenecký vek preŕňukali.

Cínový tanier svietil mliečnym, teplým a neoslepivým svetlom. Nevychádzal ani nezapadal, iba stále svietil a jeho svetlo bolo všade. V tých dobách na zemi nepoznali tieň.

Všetko by bolo v poriadku, len cín sa už trochu ohýbal a rozpadával a aj Svarog pri pohľade na svetlo, ktorým tanier svietil, nebol so svojou prácou spokojný a rád by ľuďom doprial čosi onakvejšie.

22.

Ako tak Svarog rozmýšľal, ako by svetlo cínového taniera vylepšil, spozoroval z seba striedanie dvoch nálad.

Raz mal chuť prudko, ako meč alebo plameň, na ľudí svietiť, všade vliezť, bez pýtania, všade nazrieť, všetko nekryté spáliť a všetko silné zbujniť a porozmnožiť. Vrieskal by, svietiac, Svarog, len by tak zasyčalo.

Ale inokedy bolo všetko inak. Nehcelo sa mu drať tak do popredia, skôr túžil svetlo iných zlapiť, odraziť a zmnožiť, každému naklonený, nech po ňom každý lačne, nech si ho vyhľadá. Ticho a tajuplnosť by Svarog rád hlúpemu cínovému svetlu pridal.

Prišlo to až do podoby, že v sebe namiesto jednej dve osoby cítil, dve mysle, ktoré sa hrýzli a prekávali.

Vybral sa preto za Praveňom, nech ho v tom jeho vnútromyselnom spore rozsúdi a jednej zo strán za pravdu dá. Ale Praveň iba čo mu rozdvojenie potvrdil a nešťastného Svaroga vyslal za múdrosťou Perúnovej sekery.

Oddal sa teda Svarog do rúk Perúnovi, nech ho on v spore rozsúdi a dvom zlostníkom namiesto sváru v prepletení radšej svornosť v odlúčení prinesie.

Vybral Perún spoza opasku železnú sekeru, s ktorou cez búrky o oblohu bil, tresol utrápenému Svarogovi doprostred čela a z nebeského kováča dve bytosti vyšli a hneď od seba preč odskočili.

Prvým z tých dvoch bol Svarožič, švárny a odvážny mladík, ktorý Perúnovi do očí padol (len mu tak pyjak nadurilo), že mu hneď jeden zo svojich zlatých vlasov dal.

Druhou bytosťou bola nádherná Chors s priesvitnou kožou a prekrásnym lonom, ktoré šťavy v mužoch aj v moriach búrilo a podvihovalo.

A pretože už čosi o povahách Perúna a Velsa viete, možno ste sa aj sami dovtipili, že na rozdiel od Svarožiča sa Chors stala obľúbenkyňou a milenkou Velsa. A že on jej podaroval svoj strieborný vlas.

Z vlasov im Svarog ukoval dva veľké bubny: Svarožičovi zlatý štít, silné Slnko, ktoré slaný pot z kože vyťahuje, a zasnenej Chors strieborné zrkadlo, ktoré ľudia podľa Chorsinej krásnej pičky Lunou nazvali.

Zo začiatku sa Svarožič a Chors na seba nechceli ani pozrieť a deň si rozkrojili na dve odlišné časti. Nepriateľstvo však rýchlo pominulo a dnes už môžeme vidieť, ako sa občas na oblohe stretnú a nevedia sa na seba vynadávať.

(Úryvok. Prvá ukážka bola v Krjelach č. 7. Ďalšiu časť uverejníme v nasledujúcom čísle.)

Martin Hurtaj

Vták

Berieš si ma po kúskoch.
Pomaly strácam zem pod nohami
ako vták, keď sa učí lietať.
Urobí svoj prvý skok,
prvýkrát mocne mávne krídlami.

Denník

... zabudol som, ako znie štrk
v rieke,
ako dupocú kone, ako smúti
vták...

Denne maľujem obrazy
a vždy večer zbadám,
že som špinavý od farby.

... a keď sa prebudím,
zistím, že som nesníval...

Kvety ľalie

Deň sa končí ako po bitke,
staré sinko hlce oblaky.
Tiene sa nám menia v prízraky,
šedé bábky visia na nitke.

V skrini odložené šaty,
ešte stále slabo voňajú.
Kvety ľalie si dám do čaju.

Plní dažďa

Bez síz by ľudom
vyschlo srdce.

Sú ako dážd',
ktorý padá na rozpraskanú zem
a hojí drobné trhlinky.

Hana Košková

1.

Svojou nahotou
som ťa zaobliekla.
Vykrojená z jablkoruže
snežíš do mužovho lona.
Nanovo pred zrnením
puká
široké biele pole.

2.

Medzi horiacimi sviecami.
Medzi nehybnými ikrami
narychlo rozkladáš
zamilovaný kabát:
podšívku podšitú
panenskou krvou.
Svetlo s členkami vrán.

3.

Od hrotu jazyka
opakuješ si najsvetlejšie miesta,
oblíny, krvinky v dychtivom slnku.
Nad diaľkou,
akoby si mi ukazovala budúce dieťa.
Úzkosť vo vráske
prihovára sa konáriku
napučnému kvetom,
na prahu. V hojnosti.

4.

Osladzované slovami
v rozradostenej krvi
striedaš krídla.
Zimnice rozfukujú ti po tele
spálené svahy.
Muž preskakuje tvoje kamene
vypadnuté z hodvábnej šatky.
Vidí len tie, na ktoré pozerá.

5.

Polámala si dvakrát viacej
stebiel
pre ženu – vtáka.
Perie z rozstrapatených vlasov.
Klietka s lastúrami,
telo naplnené purpurovým
lampášom,
oplođené lístie –
vtisli do teba slnopád.

6.

Zahviezdená,
nastoknutá na prsteň objatia,
živíš krvou neznámy tieň.
Kráčaš po vlhkej ovčej koži
označenej mužovým semenom.
Telo – teplý lúč v hladnej vlne.
Telo – novočln.
V podvedomí: perie
z uspatej labute.

7.

Bolesť –
užovka medzi dvomi palicami,
zovretá čeľusť.
Na rozviazanej nemocničnej posteli
so stromami v očiach
chceš vykriknúť pazúr.
Vyzliecť z plodových vôd
nitku.
Zohnutá nad úsvit,
nad dieťa, nad hlinu.

8.

Pozberkaná okolo očných jám
nedýchaš len za seba:
cez sinky v mliečnych stenách
plavíš sa tmavohnedými perami
z bezhlasnosti.
Do jaskýň postavených z kostí

pradávne kresby vydychujú
prázdno.
Placenta vyumývaná kvapkami
z Cháronovho člna
chladne ti na stehnách.

9.

Muž i žena
z rovnakého kameňa
vytesávajú prsty pominuteľnému.
Čičikajú svetlo na plytčine.
Roztrhávajú nitky výšivkám.
Do uspávanky letí kameň.
Mŕtve deti
ocitajú sa na čiernych
plátnach.

10.

Jablkoruža
dohľadka učesaná
páliš zamilované slová,
vidiny z ohanbia rozvešiavaš
na skrehnutý dvor.
Do víchrov vylievaš nížinné víno,
akoby si už nikdy nemala počuť
vypadávať mliečny zub.

11.

Prekračovaná prekračovaním.
Spotenými prstami predeľuješ
v mužovi
studničky.
Opísala by si zubami triašky
včelej kráľovnej.
Priehrštím naukladala do večerných
vôní
ťahavý bzukot
zimy i samoty...

12.

Páli ťa latami obité
bľačanie jarných jahniat.
Postriekaná bahnom

nevykričíš brehy riekam,
požiare požiarom.
Nevyškriabeš oči záhreniu.
Zveráky severákov
vejú do tvojho viania.

13.

Sedembolestne pred zrútenou dúhou
odznievaš
vymrvená z hlasu.
Núkaš lastovičkám zoslabnutú vodu.
Tikajú lejaky.
Klbká zatarasujú dom.
Svetielkuje napätie okolo
konzerv s duseným mäsom,
okolo bochníkov náhlivo napchatých
do úst.
Kameň prepadá tvárami.
Náhlia sa davy.
V nešťastí podobáme sa
navzájom.

14.

Pálim za teba
lístie.
Popol
učí ma o horení.
Ako voda po povrchu
nedostávam sa do hĺbky...

Martin Hurtaj

Umelá

Vypadol som z bežiacej noci rovno do trávy a na tvár. Vôbec to nebolelo (veď vieš, mňa nič nebolí). Oprášil som zaschnutú krv na elegantnom obleku, vytrhol ružu z kútika úst a vybral som sa za zvukom svojej túžby. Pomalé odkrajovanie vzduchu za dýchavičných vzdychov mi pripadalo vzdialené. Veľmi vzdialené, asi ako úsmev umelej manekýnky vo výklade.

„Kam kráčaš uprostred tmavej chladnej noci?“

Pootvorila svoje umelé ústa a oblizla sa umelým jazykom. Cítil som neodolateľnú chuť vytrhnúť tehlu z domu a šmariť do výkladu. Rozmlátiť ho na márne kúsky (črepiny drobné ako úsmevy, ktoré som cítil v srdci; ako bozky, ktoré ma hriali) a schytiť túto krásku odenú v prachu chlípnych ľudských pohľadov.

„Milujem ťa! Šialene ťa chcem zabiť svojím stiskom!“

„Neborák nešťastný, hlupák stratený, utiekol si do noci, aby si táral hlúposti? Zober ma do náručia a prechádzaj sa so mnou, iba tak popri rieke, pomedzi zažltnuté hviezdy, pomedzi autá, pomedzi stromy, a potom, potom to skús!“

Zrazu sa vyvalilo spoza rohu stádo zdivočených áut, prekrásnych dupotajúcich bytostí; drobné kvapôčky rosy sa im ligotali na bielej srsti ako nebeské slzy roztrúsené v snehovej belobe.

„Nepozeraj sa! Zničí ti to zrak!“

V nemej predohre som hľadel na túto divokú eskadru, vyslanú anjelmi z pekla. Oči sa mi triasli a menili farbu. Domy sa začali chvieť a strácať. Odsakovali od ňôh ako vystreľujúce petardy. Prásk! Prásk! Nezmohol som sa ani na prestrašený výkrik. Nič, skamenel som! L'adový povlak zničil moje pery. Kolená sa roztrieštili ako zničený výklad, nečakane a bolestivo. Prevrátil som sa tvárou do asfaltu a asi som na chvíľu umrel. Keď som sa prebral, vnímal som len mäkkosť prikrývky, hodvábnosť čudesne jemnej pavučiny, ktorá mi dokonale omotala telo aj s mojimi labutími krídlami. Zvuky niekam zmizli. Bolo absolútne ticho. Cítil som, že ma čosi tlačí na hrudi. Nahmatal som tam kúsok umelej hmoty, telovej farby, studenej teploty... Poobzeral som sa okolo a uvidel som milióny plastových kúskov. Začali ma omínať. Všade! V očiach, srdci, žilách... Vedel som, že už nevládzem. Od bolesti a smútku som sa rozplakal. Neplakal som však ako dieťa, ale ako človek, ktorý to už dávno zabudol, žiadne slzy, žiadny ston. Úlomky plastu sa začali topiť a ticho k sebe zbiehať. Všetko chcelo byť teplejšie, príjemnejšie, a ja som konečne začal cítiť bolesť.

Krjela. Časopis Klubu mladých autorov pri Knižnici Gašpara Fejérpataky-Belopotockého v Liptovskom Mikuláši. Autori tohto čísla: Juraj Holdoš, Michal Kubáň, Hana Košková, Martin Hurtaj. Zostavila Anna Ondrejková. Číslo 9. Marec 2003.